

Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Regional handlingsplan för Kalmar län
2024-2026



**MÄNS
VÅLD
MOT
KVINNOR**



Ett Kalmar län
fritt från våld



Länsstyrelsen
Kalmar län

ATT FÖREBYGGA OCH BEKÄMPA MÄNS VÅLD MOT KVINNOR
Regional handlingsplan för Kalmar län 2024-2026

Titel: Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor
Regional handlingsplan för Kalmar län 2024-2026

Författare: Länsstyrelsen Kalmar län

Utgivningsår: 2024

Omslagsbild: Mostphotos

Inledning

Varje år dödas cirka 15 kvinnor av en man som kvinnorna är i eller har haft en relation med.¹

Våld i nära relationer förekommer i hög utsträckning. Drygt var femte person i befolkningen har någon gång i livet varit utsatt för våld i en nära relation. Kvinnor är särskilt utsatta – drygt var fjärde kvinna jämfört med var sjätte man.²

Cirka 10 procent av alla barn i Sverige har upplevt våld i hemmet någon gång.³ Sexuella övergrepp mot barn, främst digitala övergrepp har från 2016, ökat från 20 procent till 28 procent.⁴ Forskning visar att en av de starkaste riskfaktorerna för att både utöva och utsättas för våld är att ha upplevt våld i barndomshemmet. Nästan 60 procent av ungdomar i åldern 15–19 år har varit utsatta för våld eller trakasserier i den egna kärleksrelationen. Den tydligaste könsskillnaden var att tjejer rapporterade om utsatthet för upprepat våld. Medan killar rapporterade om utsatthet som i större utsträckning handlade om enstaka tillfällen.⁵ Våld leder till våld. Det föranleder ett särskilt fokus på barn och ungas rättigheter och rätt till frihet från våld.

Socialstyrelsen uppskattar att det i Sverige lever cirka 68 000 flickor och kvinnor med konsekvenserna av könsstympning. Antalet flickor som riskerar att utsättas för könsstympning uppskattas till mellan 13 000 och 23 000.⁶ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor beräknar att cirka 70 000 personer i åldern 16–25 år i Sverige inte helt fritt kan välja vem de vill gifta sig med. Det motsvarar 6,6 procent av unga kvinnor och 3,8 procent av unga män.⁷ Omkring var femte orosanmälan 19 procent är relaterad till våld i nära relation, mot vuxna eller mot barn. Här ingår våld som är fysiskt, psykiskt och/eller bevittnat, samt skada eller övergrepp. Andelen orosanmälningar som rör våld varierar från 16 till 22 procent i kommuner av olika storlek. Det är vanligare att anmälningsorsaken är relaterad till föräldrar eller vårdnadshavares problematik (40 procent) än till barnet självt (28 procent) enligt resultat från 2021.⁸

1 Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018-2021.

2 Brott i nära relationer – en nationell kartläggning. Brå, 2014

3 Handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) 2022.

4 Våld mot barn 2022 – en nationell kartläggning, Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

5 Youth Intimate Partner Violence in Sweden: Prevalence and Young People's Experiences of Violence and Abuse in Romantic Relationships, 2021.

6 Uppskattning av antal kvinnor och flickor i Sverige 2021 som kan ha varit utsatta eller riskerar att utsättas för könsstympning, Socialstyrelsen.

7 Gift mot sin vilja, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 2009.

8 Anmälningar om barn som fara illa eller misstänks fara illa 2021, Socialstyrelsen

Fler kvinnor med funktionsnedsättning har blivit utsatta för sexuellt eller fysiskt våld i barndomen jämfört med kvinnor utan funktionsnedsättning. Det är också vanligare att kvinnor med funktionsnedsättning har blivit utsatta för fysiskt våld i vuxen ålder, jämfört med kvinnor utan funktionsnedsättning.⁹

Hbtqi-personer riskerar att utsättas för våld i nära relationer och kränkningar på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Flera studier visar att hbtqi-personer i stor utsträckning utsätts för våld, inklusive partnervåld och sexuellt våld. I studier om våld mot personer med sexuell minoritetsidentitet visar sig våldet mot bisexuella kvinnor vara särskilt omfattande. Studier har presenterat relativt höga siffror för partnervåld mot transpersoner. Hbtqi-personer som växer upp i en hederskontext lyfts fram som mycket utsatta. På detta område är antalet studier och kartläggningar ännu ytterst begränsat. Diskriminering och stigmatiserande attityder bidrar till att försvåra för våldsutsatta hbtqi-personer att söka hjälp och anmäla förövaren. Den heterosexism, homo-, bi- och transfobi som finns i samhället kan utnyttjas av den våldsutövande partnern.¹⁰

Kriminalstatistiken visar inte en helhetsbild av hur utbrett våldet är eftersom det finns ett mörkertal enligt Brå. Hur stort mörkertalet är varierar också, bland annat beroende på skillnader i anmälningsbenägenheten mellan olika typer av brott. Till exempel är anmälningsbenägenheten vid sexualbrott särskilt låg i jämförelse med andra brottstyper.

Våldet innebär stora samhällskostnader för bland annat hälso- och sjukvården, rättsväsendet, socialförsäkringar och det sociala välfärdssystemet. Varje år uppskattas de svenska kostnaderna för könsrelaterat våld mot kvinnor, förlorad livskvalitet inkluderat, till 39,7 miljarder kronor.¹¹

Det behövs ett sektorsövergripande arbete för att länets verksamheter ska kunna möta de utmaningar mäns våld mot kvinnor innebär, och för att säkerställa att kvinnor och män, flickor och pojkar, har samma rätt och möjlighet till personlig integritet. Handlingsplanen ska ge kraft till handling på regional och lokal nivå med målet att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Särskilt viktigt i detta arbete är barns rättigheter, särskilt sårbara grupper och tidiga våldsförebyggande insatser.

9 Våld mot personer med funktionsnedsättning, Myndigheten för delaktighet, 2023. Våld mot hbtqi-personer – en forsknings- och kunskapsöversikt, Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), 2018.

10 Våld mot hbtqi-personer – en forsknings- och kunskapsöversikt, Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), 2018.

11 Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck, SOU 2015:55.

Denna regionala handlingsplan är framtagen av Länsstyrelsen Kalmar län i samverkan med Region Kalmar län och Kommunförbundet Kalmar län.

Kalmar 1 januari 2024

Länsstyrelsen Kalmar län

Kommunförbundet Kalmar län

Region Kalmar län

Innehåll

INLEDNING	3
MÄNS VÅLD MOT KVINNOR SKA UPPHÖRA – KALMAR LÄNS REGIONALA HANDLINGSPLAN FÖR MÅLUPPFYLLELSE, DELMÅL 6	7
Vision och syfte	7
Från plan till handling	7
Strategiskt och operativt arbete	8
Länsstyrelsen Kalmar län bidrar genom att:	8
Region Kalmar län bidrar genom att:	8
Kommunförbundet i Kalmar län bidrar genom att:	8
Verksamheter anslutna till Kalmar läns regionala jämställdhetsstrategi kan bidrar genom att:	9
Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn	12
Effektivare brottsbekämpning	12
Förbättrad kunskap och metodutveckling	13

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra – Kalmar läns regionala handlingsplan för måluppfyllelse, delmål 6

Rätten att inte utsättas för mäns våld mot kvinnor är en fråga om demokrati, jämställdhet och grundläggande mänskliga rättigheter. Mäns våld mot kvinnor är ett omfattande samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande för våldsutsatta vuxna och barn.

Vision och syfte

Visionen för handlingsplanen är ”Ett Kalmar län fritt från våld”. Handlingsplanen syftar till att främja samverkan bland länets berörda aktörer. Den visar på gemensamma målsättningar för det regionala och lokala arbetet för att motverka att våld uppstår och förbättra insatser till enskilda barn och vuxna.

Från plan till handling

Handlingsplanen pekar ut målsättningar för länets strategiska och operativa arbete mot mäns våld mot kvinnor. Den berör ett stort antal aktörer i länet med skilda uppdrag och förutsättningar. Alla mål i handlingsplanen relaterar inte till alla aktörer – en del är mer specifika medan andra är mer generella. Aktörer i länet uppmuntras att koppla relevanta mål från den regionala handlingsplanen till den egna verksamhetsplanen, och konkretisera målen med aktiviteter för sina respektive verksamheter. Förutsättningar för att handlingsplanen får ett värde är att medverkande aktörer själva ansvarar för att ta fram sina egna relevanta aktiviteter utifrån målen. Länsstyrelsen erbjuder processtöd i framtagandet av lokala verksamhetsplaner vid behov.

Strategiskt och operativt arbete



Länsstyrelsen Kalmar län bidrar genom att:

- Årligen ta fram en verksamhetsplan med aktiviteter utifrån länsstyrelsernas regeringssupdrag och länets behov som bidrar till att den regionala handlingsplanen uppfylls.
- Årligen i samverkan med Kommunförbundet och Region Kalmar län inventera och genomföra utbildningar efter behov.
- I samverkan med berörda aktörer genomföra kunskapsdagar- och erfarenhetsutbyten i frågor som rör alla våldsområden inom mäns våld mot kvinnor.
- Sprida information om aktuell forskning, evidensbaserade metoder och nationellt framtagna kampanjer
- Skicka ut årlig enkät för kartläggning av verksamheternas arbete och sammanställa resultat av aktiviteter och resultat.

Region Kalmar län bidrar genom att:

- Informera länsstyrelsen om vilka målsättningar som den egna verksamhetens arbete ska bidra med i den regionala handlingsplanen
- Ta fram operativa relevanta delmål dit aktiviteter kan kopplas som integreras i verksamhetens övergripande målstruktur
- Informera om verksamhetens behov av aktiviteter till Länsstyrelsens årliga verksamhetsplan.
- Sträva efter att fortsätta vara självförsörjande kring baskunskap gällande våld i nära relationer, dess påverkan på hälsan och vårdens ansvar utifrån Socialstyrelsens föreskrift om våld i nära relationer

Kommunförbundet i Kalmar län bidrar genom att:

- Informera länsstyrelsen om vilka målsättningar kommunerna tagit ställning till att arbeta med i sina lokala handlingsplaner.
- Informera om kommunernas behov av aktiviteter kopplade till Länsstyrelsens årliga verksamhetsplan.
- Sprida information inom den egna verksamheten och de nätverk som drivs inom kommunförbundet och länsgemensam ledning om webbutbildningar, webbstöd, konferenser, utbildningsdagar, kampanjer med mera som skickas ut av länsstyrelsen.

Verksamheter anslutna till Kalmar läns regionala jämställdhetsstrategi kan bidra genom att:

- Informera länsstyrelsen om vilka målsättningar som den egna verksamhetens arbete bidrar med i den regionala handlingsplanen. Använda relevanta delmål dit aktiviteter kopplas och integreras i verksamhetens övergripande målstruktur.
- Möjliggöra att personal kan delta i relevanta erbjudanden utifrån Länsstyrelsens verksamhetsplan.
- På egen hand genomföra för verksamheten relevanta återkommande kunskapsdagar- och erfarenhetsutbyten i syfte att bli självförsörjande kring baskunskap.
- Sprida information inom den egna verksamheten om webbutbildningar, webbstöd, konferenser, utbildningsdagar, kampanjer med mera som skickas ut av länsstyrelsen.

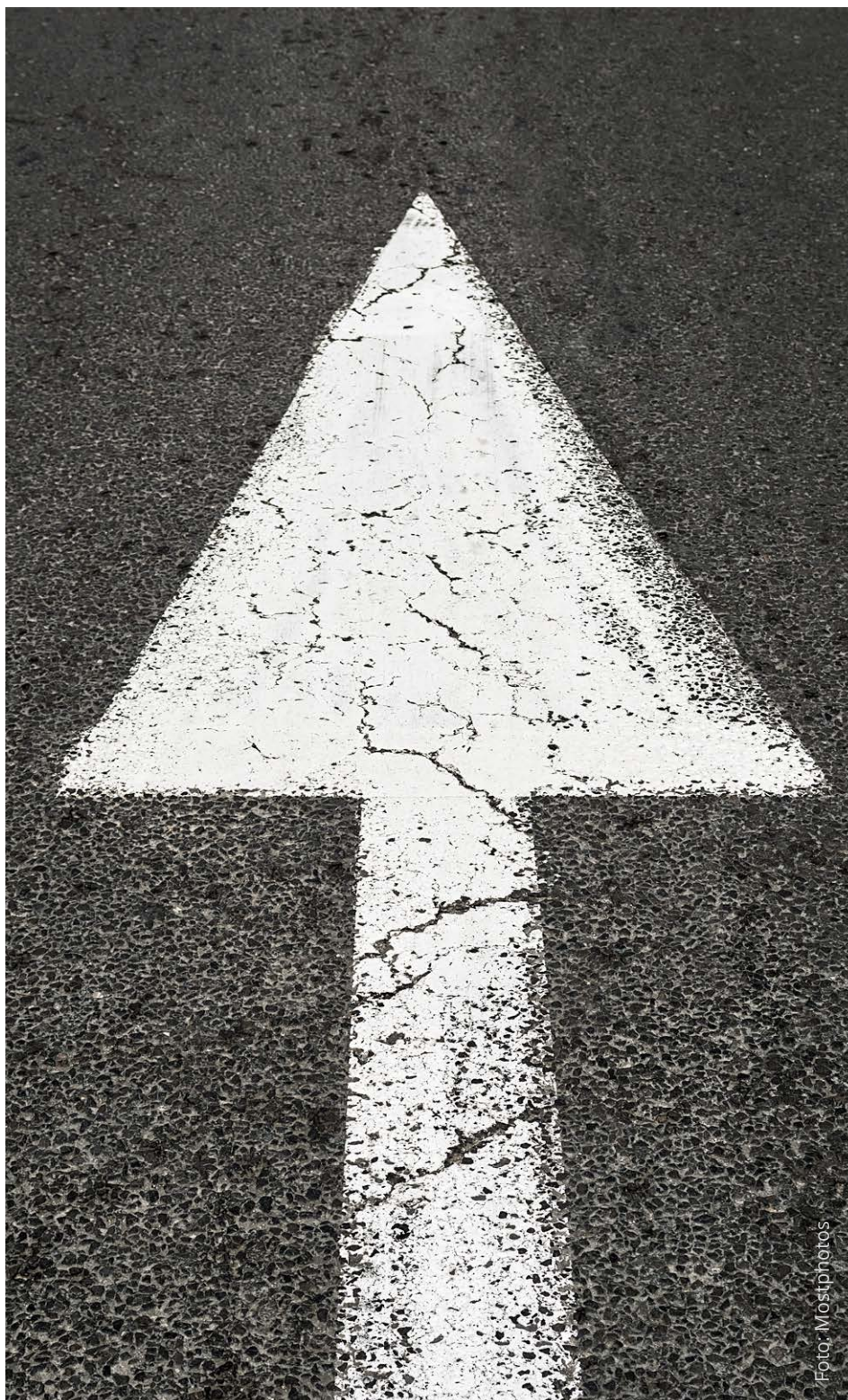
De fyra målsättningarna i En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

**ETT UTÖKAT OCH
VERKNINGSFULLT
FÖREBYGGANDE ARBETE
MOT VÅLD**

**FÖRBÄTTRAD UPPTÄCKT
AV VÅLD SAMT STARKARE
SKYDD OCH STÖD
FÖR VÅLDSUTSATT
KVINNOR OCH BARN**

**EFFEKTIVARE
BROTTSBEKÄMPNING**

**FÖRBÄTTRAD KUNSKAP
OCH METODUTVECKLING**



Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

Målsättningar	Exempel på lokala aktiviteter	Årlig uppföljning
Likvärdig kunskap om universella våldsförebyggande metoder och arbetssätt med fokus på våldsutövare och maskulinitetsnormer	Implementera arbetssätt utifrån evidensbaserade metoder som exempel En kommun fri från våld, Mentorerna i våldsprevention (MVP- skola, MVP fritid) Viktig intressant person (VIP), Bygga Broar, Rätt att veta med flera.	Länsstyrelsens kartläggning
Bidra till samverkan med civilsamhället och näringslivet kring det våldsförebyggande arbetet	Delta på lokala och regionala nätverksmöten, Utifrån problembild se över behov av samverkansavtal kring exempelvis Barnahus, Resurscentra, Idéburet offentligt partnerskap (IOP), kvinno- och brottsofferjourer Medborgarlöften, Samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF), Intimate Partner Violence Intervention (IPVI), RIKSAM, Sociala insatsgrupp (SIG), med flera.	Länsstyrelsens kartläggning
Främja ett fungerande systematiskt våldsförebyggande arbete	Systematiskt kartlägga våldet och målgrupperna inom den egna verksamheten. Se över lokala samverkansavtal mellan socialtjänst och relevanta aktörer. Ta fram riktlinjer utifrån ett arbetsgivarperspektiv (Gör det pratbart, Jämställdhetsmyndigheten)	Länsstyrelsens kartläggning, Socialstyrelsen öppna jämförelser-våld
Ökad kunskap om verkningsfulla förebyggande insatser för våldsutövare	Ta ställning till och implementera evidensbaserade metoder som ex. Predov, Alternativ till våld, Samtal om våld	Länsstyrelsens kartläggning, Socialstyrelsen öppna jämförelser-våld

Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn

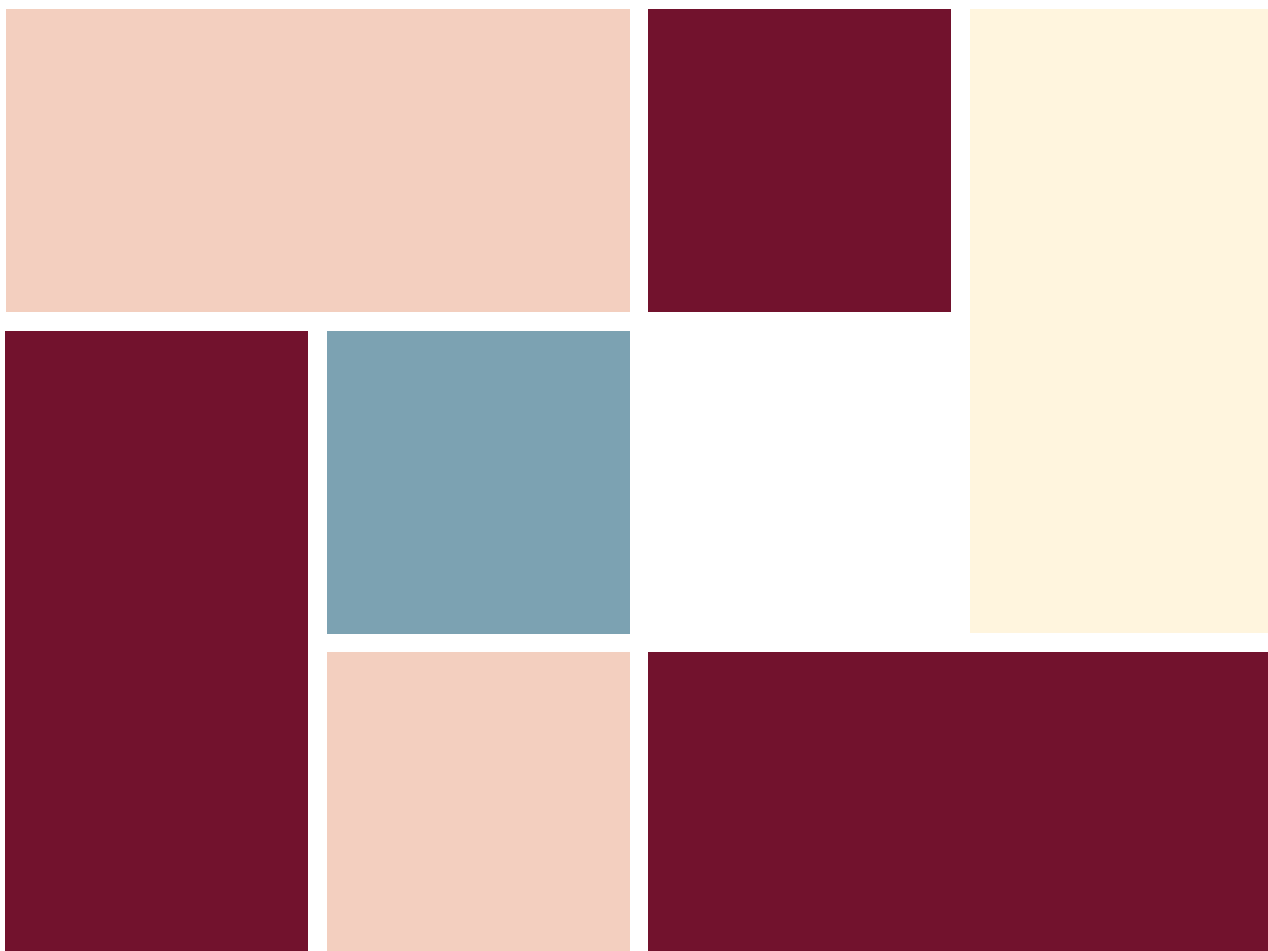
Målsättningar	Exempel på lokala aktiviteter	Årlig uppföljning
Ökad medvetenhet att upptäcka och ge stöd till våldsutsatta.	Säkerställ aktuell skriftlig rutin om att ställa frågan om våld	Socialstyrelsen öppna jämförelser-våld
Ökat skydd och stöd för barn som bevittnat våld eller är utsatta för våld	Säkerställ att det finns aktuell rutin för att säkra barns skolgång i skyddat boende. Säkra biståndsbeslut för barn i skyddat boende	Socialstyrelsen öppna jämförelser-våld
Öka förutsättningar för myndighetssamverkan på lokal nivå.	Besluta om vilka återkommande nätverk och samverkansmöten som gäller för verksamheten	Länsstyrelsens årliga kartläggning
Alla våldsformer är synliggjorda och uppmärksammade	Se över att det finns lokal strategi, handlingsplan och aktiviteter som inkluderar alla våldstyper; våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel	Länsstyrelsens årliga kartläggning

Effektivare brottsbekämpning

Målsättningar	Exempel på lokala aktiviteter	Årlig uppföljning
Ökad kunskap om verkningsfulla förebyggande insatser /metoder för våldsutövare	Implementera evidensbaserade metoder som ex. Alternativ till våld, Samtal om våld, Predov, Intimate Partner Violence Intervention (IPVI)	Länsstyrelsens årliga kartläggning

Förbättrad kunskap och metodutveckling

Målsättningar	Exempel på lokala aktiviteter	Årlig uppföljning
Ökad kapacitet att efterleva och tillämpa befintligt regelverk	Se över att det finns aktuella rutiner i enlighet med Socialstyrelsen föreskrifter HSLF-FS 2022:39 (socialstyrelsen.se)	Länsstyrelsens årliga kartläggning, Socialstyrelsen öppna jämförelser-våld
Ökad användning av systematiskt kvalitetsarbete	Genomföra systematiska uppföljningar och egna kartläggningar	Socialstyrelsen öppna jämförelser-våld
Ökad självförsörjning i fråga om baskunskaper	Besluta om vilka nationella webbutbildningar alt egna basutbildningar som ska ingå vid introduktion av nyanställda samt specifika metodutbildningar som ex: Freda, Patriark, Sara, Alternativ till våld. Samtal om frihet, Samtal om våld, PREDOV, Viktig intressant person (VIP), föräldraskapsstöd med flera.	Länsstyrelsens årliga kartläggning
Ökad fördjupningskompetens (konferenser, föreläsningar och utbildningar utöver grundkurser)	Utöka personals kompetens efter hand ny forskning och kunskap tas fram	Länsstyrelsens årliga kartläggning samt Länsstyrelsens utskickade nyhetsbrev MVK



Länsstyrelsen
Kalmar län

www.lansstyrelsen.se/kalmar